

Durmuş Hocaoğlu

Finans Krizi'nden Dersler: III Görgüsüzlüğün “Tüketim Fetişi”

Yeniçağ, “Analiz”., 31 Ekim 2008, Cuma., s.08
“Analiz” Sıra No: 707; 2008-098; Kasım-01

YENİÇAĞ

NOT: Bu yazının *Yeniçağ*'daki matbû metninde, yazının rûhu mesâbesindeki, dördüncü paragrafın son cümlesi olan “*Bunun yanında, ülkede yetişen defolu bir ‘aydınlar’ zümresinin naylon fikirleri ve bir o kadar defolu siyâsî seçkinlerin “model” alınan gösterişli yaşantılarını da hesâba katmak gerekir ki bütün bunların sonucunda, bir “Tüketim Fetişi” hâsıl olmaktadır*” ifâdesi, “*Ülke olarak da borçlan, korkma ey millet; borç yiğit milletlerin de kamçısıdır. Korkma sakın! Nasıl olsa bir yolunu bulur, ödersin, ödeyemezsen, dağlarını, nehirlerini, göllerini, sonra da tamâmını satarsın*” cümlesi ve son iki cümle basılmamıştır

Zenginlik ve refahın bir noktasından sonra birşeyler olmağa başlayıverir: Bâzı hâllerde dünya malının kendisi bir vâsıta olmaktan çıkar ve bir gayeye dönüşür; bâzı hâllerde dünya malının getirdiği tatminsizlik hissinden mütevellid bir tür “dünyadan kaçış” hâsıl olur; bâzı hâllerde ise – ki ekseriye vuku’ bulan muhtemelen de budur - zenginlik ve refahdan şişme noktasına gelen cemiyette çalışma azmi düşmeğe, birikimler hovardaca harcanmağa başlar. Birincisi, insanların artık muayyen bir ihtiyaç için değil, kontrol edilemez hâle dönüşen hırslarının itmesi ile sırf ve yalnız “kazanmak için kazanmak”tır ve kapitalizmin, kabaca, mantığı da budur, bunun için de sun’î olarak ihtiyaçlar yaratılır ve durmadan pazar büyütülür. İkincisi, “dünyayı terketme” temâyülüdür; artık dünya malı anlam ve değerini kaybedince, bir nevi’ keşişlik tarzı ortaya çıkmağa veya ileri hadlerinde intiharlar yaygınlaşmağa başlar – günümüzde en yüksek intihar oranlarının, eski Greklerde ortaya çıkan ve en çok bilinen örneğini filozof Diogenes’in oluşturduğu Köpeksi (Kelbî, Kynik) filozofların modern versiyonlarının yaşandığı yerlerin başında, meselâ üst gelir grup âilelerinin çocuklarının oluşturduğu “Otonomlar” denen anarşistlerin tercih ettiği Danimarka gibi çok yüksek gelire sâhip bir ülkenin gelmekte oluşu buna en uygun bir örnektir. Üçüncüsü ise, hovardaca harcama faslı müstesnâ, ikincisi ile çakışır ki bu nokta artık ürettiğinden fazlasını tüketmeğe başlayan bir cemiyet, “tüketim cemiyeti”dir; evvelce bahsettiğimiz Almanya gibi.

Ancak, bütün bu saydıklarımız, maddî zenginlik ve refahın hâsıl ettiği patolojik davranışlardır ve günümüzde kalkınmış ülkelerde yaşanan krizlerden birisi de budur ve hattâ birçok krizin de başıdır, ama aynı zamanda tabîî bir niteliği de vardır; filhakîka, insanda doymaz bir hırs vardır ve bu da birincisini tetikler, beri yandan, dünya malı, aynı zamanda ve hattâ esas olarak mânevî bir varlık olanda insanda bir boşluk da yaratır ve bu da ikincisini tetikler; yine, insanlar gibi cemiyetler de yaşlanır, ihtiyarlar ve gevşer, eski cevvaliyeti kalmaz ki bu da üçüncüsü tetikler.

Peki ya, Türkiye gibi, maddî zenginlik ve refaha henüz bunlar âyârında kavuşamamış olan ülkelerin insanlarına ne hâller oluyor da böyle bir pataloji ortaya çıkıveriyor acaba?

Çok kısaca ve aklım yettiğince anlatmağa çalışayım: Geri kalmış cemiyetlerin ileri cemiyetler ile temasının travmaya dönüşmesinde en büyük fâil hiç şüphesiz, kitlevî iletişim ve ulaşımın aşırı yoğunluk kazanmasıdır. İnternet ve bilhassa TV'den önce farklı ülkelerin insanları diğerlerinin yaşantılarını bu kadar yakînen bilmezdi, bir bakıma, her cemiyet kendi içine daha kapanıktı; şimdi bu devir kapandı; artık, zengin ülkelerin mutantan hayatlarını her gün her saat seyreden insanlarda bir nevi' kitlevî hipnoz hâsıl olmaktadır ki bu da, fakirlerin zenginleri, mağlûpların galipleri taklidetme temâyülünü taşımasını tahrik etmektedir. Bunun yanında, ülkede yetişen defolu bir 'aydınlar' zümresinin naylon fikirleri ve bir o kadar defolu siyâsî seçkinlerin "model" alınan gösterişli yaşantılarını da hesâba katmak gerekir ki bütün bunların sonucunda, bir "**Tüketim Fetişi**" hâsıl olmaktadır.

Evet; artık "tüketim" sihirli, büyüleyici bir kavramdır, bir fetiştir ve rahatsızlık verecek derecede sıklıkla ve yerli-yersiz telâffuz ve istîmâl edilmektedir; meselâ, "yemek yemek" yerine - sanki "yemek" fiili ayıplı imişçesine - "gıda tüketmek"ten söz etmenin ne mânâsı olabilir? Gıda maddeleri çöpe atılarak da tüketilir; yemek ise yenir, su içilir. "Tüketmek", bu dejenere kullanımıyla, "istihlâk"den uzaklaşan, latent (*zımnî*) olarak "israf etmek, görgüsüzce saçıp savurmak, yoketmek, imhâ etmek, varlığına son vermek" anlamlarını taşıyan bir fetiştir artık; kaba, hoyrat, görgüsüz vahşî, sadist ve müstekreh bir fetiş; **görgüsüzlerin fetişi**.

**

Ye, iç, giy, gez, tüket, gez, eğlen; çılgınlar gibi tüket!
Senin elâlemden neyin noksan ki yapmayasın!
Paran mı yok diyorsun?

Borçlan aslanım; borç yiğidin kamçısıdır. Kredi al; bak bütün bankalar kredi veriyor, bir tânesinden aldın yetmedi mi, on tânesinden al! Kredi kartı dediğin ne ki; alırken bedava, sonra nasıl olsa bir yolunu bulursun! Bakkala gidip bir şişe meşrubat alma, hipermarkete git on kasa birden al.

E, hadi, korkma, al; nasıl olsa ödersin; ödeyemezsen birkaç tânesinden alacağın tâze kredi ile diğerlerini dolandırırsın.

Ama şaşırıp da sakın kitap alma; kitap tehlikeli maddedir, ona değil, lüks klozet takımına para yatır, hem de en iyisinden olsun - sonra komşular ne der - ; bak bu daha yakışıyor.

Ülke olarak da borçlan, korkma ey millet; borç yiğit milletlerin de kamçısıdır. Korkma sakın! Nasıl olsa bir yolunu bulur, ödersin, ödeyemezsen, dağlarını, nehirlerini, göllerini, sonra da tamâmını satarsın.

**

Tüketim Tanrısı'nın, mü'minlerine emirleri bunlar.

**

Tüketmek, bu dejenere kullanımıyla, görgüsüzlerin fetişidir; şimdi bizim de oldu, çok şükür.

**

Biz Türkler böyle değildik.

